

PHẬT GIÁO Ở LÀO: SỰ HÌNH THÀNH, PHÁT TRIỂN VÀ THỰC TRẠNG HIỆN NAY

TS. Bua Văn Vi Lạ Sắc*

1. Đặc điểm Phật giáo ở Lào

1.1. Sự hình thành Phật giáo ở Lào

Phật giáo truyền vào Lào đến nay khoảng 660 năm. Ông Phà Ngùm đã mang Phật giáo theo dòng Lãng Ca Vông hay dòng Phật giáo Theravada từ nước Campuchia đất nước Lạn Xạng tức là Cộng hòa Nhân dân Lào ngày nay. Thời kỳ trước đây, đa phần nhân dân Lào tôn thờ vạn vật hữu linh như: ma trời, ma bố, ma mẹ theo tín ngưỡng của người Lào. Bởi trước đây, đất Lào tiếp giáp với Trung Quốc và ảnh hưởng văn hóa Trung Quốc. Cho dù người Lào theo Phật giáo từ thời Khủn Luông Si Mậu, là người cai trị thành Ngai Lào từ năm 69 trước Công nguyên (năm 612 sau Công nguyên theo Phật lịch), Phật giáo mà người Lào theo là dòng Đại thừa. Sau đó với khoảng thời gian nhiều thế kỷ khi người Lào di cư đến đất nước Lạn Xạng, Phật giáo Đại thừa mà người Lào theo trước đây đã dần dần bị phai nhạt vì người Lào quay về tôn thờ ma. Cho đến thời Chậu Phạ Lạ Tho La Ni Ma Há Lạt (Chậu Phạ Ngùm) người Lào vẫn theo ma trời (Phi Thên). Trong lần này, Nang Kẹo Kêng Nha (Vợ của Chậu Phạ Ngùm) thấy nhân dân, cho đến các quan thần trong và ngoài cung đình đều theo ma và làm lễ cùng nhau mổ voi, ngựa, bò, trâu để thờ cúng ma thì nàng thấy thương tiếc súc vật. Vì nàng đã theo Phật từ khi sống ở đất nước Campuchia. Khi nàng thấy nhân dân Lào làm như vậy, nàng không thể thực hiện theo, nàng vào gặp Phạ Sạ Va Mi (chồng) và cầu xin chồng hãy truyền Phật giáo vào Lào

---

* Viện phó Viện nghiên cứu Chính trị

để nàng theo Phật giáo, nếu không nàng sẽ quay về đất nước Campuchia ở với Phạ Lạt Sạ Bị Đa (bố của nàng).

Sau khi Hoàng thân Châu Phạ Lạp Tho La Ni Ma Hả Lạt (Châu phạ Ngùm) nghe như vậy đã đồng ý và đã tổ chức quân chỡ các đồ vật cần thiết như: tiền 3 trăm ngàn, vàng 30 cân, một số ngọc màu đỏ sẫm và kim cương đi biếu tặng bố vợ để xin Phật giáo đi truyền vào đất nước Lạn Xạng. Ông bố vợ Châu Phạ Ngùm biết vậy mới mời Phạ Ma Hả Pa Sạ Măn Tạ Thê Lạp Châu và Phạ Mạ Hả Thếp Lăng Ca cùng với Phạ Píc Khụ Sổng 20 người; viết kinh Phạ Tay Pi Đốc 3 người là No Lạp Sỉng, No Lạp Đệt và No Lạp Xạt cho phép mang phật giáo truyền vào đất nước Lạn Xạng và ông cũng biếu tặng tượng Phật đúc bằng kim loại quý gọi là Phạ Bang để tôn thờ, một số kinh Phật Phạ Tay Pi Đốc và gốc cây đa. Ngoài ra, còn cho một số thợ như: thợ đúc sắt, đúc đồng, đúc vàng cho đến nhạc cụ như: sáo trúc, đàn ta nung, bộ chiêng,... Hoàng thân thủ đô đã cho tùy tùng người Khomer đi cùng đoàn Phạ Mạ Hả Pa Sạ Măn có 4 bản với số dân là 5.000 người như: cảnh vệ 1.000 người, tùy tùng 3.000 người, người phụ vụ nàng Kẹo Kênh Nha 1.000 người mang Phật giáo vào Lào năm 1359 trước công nguyên, năm 1902 theo Phật lịch. Đoàn tùy tùng đã rước Phật Phạ Bang ngược dòng sông Mê công tới Viêng Chăn. Từ đó nhân dân Thủ đô Viêng Chăn nói riêng và nhân dân Lào nói chung cùng nhau tôn thờ Phật Phạ Bang, tổ chức lễ tôn thờ trong 3 ngày 3 đêm, sau đó đưa Phật Phạ Bang về huyện Viêng Khăm là tỉnh Viêng Chăn hiện nay.

1.2. Vai trò và nghĩa vụ của Phật giáo đối với xã hội Lào

Triết học Phật giáo đã đi sâu vào nền văn hóa vật chất và văn hóa tinh thần của con người Lào kể từ quá trình hình thành, phát triển các tộc người và quá trình tập hợp các thành cổ lớn nhỏ thành một quốc gia thống nhất. Bối cảnh kinh tế - xã hội đã tạo ra những quan niệm về xã hội đó là “ý thức dân tộc” tư tưởng văn hóa mới để phát huy tình thương yêu, tình đoàn kết thành một khối vững chắc và thống nhất để củng cố cơ sở hạ tầng và cơ sở thượng tầng bảo đảm sự tồn tại và phát triển theo thời đại. Điều đó đã chứng minh cho chúng ta thấy rằng tổ, những bậc cha ông đã nhận biết đạo lý của Phật giáo trong việc

thực hiện quyền bình đẳng của quần chúng nhân dân Lào, do đó mới nhận lấy triết học Phật giáo vận dụng vào việc cai trị bản, mường, đã vận dụng đạo lý vào lĩnh vực luật pháp như: Thăm mạt sạt thông, Sự vắn nạ mục khạ, Soi sai khăm, Sĩ vi xay,... tràn đầy đạo lý Phật giáo, phù hợp với truyền thống văn hóa, phong tục tập quán mang tính dân tộc, tiên tiến và quần chúng. Trong quá trình giao thoa giữa đạo lý Phật giáo và đời sống thực đã trở thành đặc trưng văn hóa Lào cụ thể như 5 điều đạo lý (sín hả), phôm vị hản xì và,...

Về văn hóa, nghệ thuật, kiến trúc, thể thơ, văn,... phản ánh thế giới quan, thế giới thực và thế giới Phật giáo tất cả những điều đó nhằm phát huy những điều tốt đẹp, vì tương lai tốt đẹp của xã hội, quốc gia và vai trò của Phật giáo đã được xếp hạng thứ bậc quan trọng như thứ nhất là quốc gia và thứ nhì là tôn giáo như khẩu hiệu của Hiệp hội Phật giáo Lào đã đề cập; Suốt thời kỳ tiến hành cách mạng dân tộc dân chủ, đấu tranh chống thực dân kiêu cũ và kiêu mới cũng như thời kỳ bảo vệ và phát triển đất nước, sự sinh hoạt của nhân dân các tộc người lúc nào cũng quán triệt đạo lý của Phật giáo, biết phân biệt tốt, xấu, đúng, sai trái. Nhân dân Lào cũng nào cũng gắn liền với chùa chiền ví như sông nước với cá được phản ánh như: có bản, có chùa, sư, chú tiểu là người tuyên truyền giáo dục những đạo lý, lãnh đạo nhân dân xây dựng những công trình công cộng xã hội, thành người thầy dạy thủ công, nghệ thuật, văn học-ngôn ngữ, kiến trúc sư, thầy thuốc chữa bệnh, giải hòa vụ xích mích nhau theo đạo lý Phật giáo. Một điều quan trọng nữa là khi đất nước trong thời chiến tranh, các sư sãi có lòng yêu nước đã lãnh đạo nhân dân các tộc người chống giặc ngoại xâm giành chiến thắng về tay nhân dân. Các sư sãi Lào lúc nào cũng gắn liền với sự tồn tại và phát triển của xã hội Lào. Chẳng hạn chùa trong ánh mắt của nhân dân là nơi tu thân tích đức, là mái trường đầu tiên của dân bản trước đây, nhà sư được coi là người bố thứ hai khuyên dạy những điều hay, ý đẹp để trở thành con người tốt phục vụ xã hội. Do đó trên phương diện tôn giáo, chùa là trung tâm về mặt tinh thần, là hội trường hoạt động văn hóa, trao đổi bài học kinh nghiệm về nghệ

thuật,... Ngoài ra, chùa là nơi tạm nghỉ của những người đi đường xa có thể ghé nghỉ qua đêm, là nơi chữa bệnh bằng thuốc Bắc, thuốc Nam, là nơi giải hòa các vụ xích mích nhau.

Tóm lại, sự hoạt động của người Lào gắn liền với chùa từ khi sinh ra và cho đến lúc chết đi, lúc chết đi cũng phải làm lễ ở chùa. Hiện nay chùa có vai trò quan trọng vì có các nhà sư là người chủ trì các lễ, là người giữ gìn, bảo tồn và kế thừa phong tục tập quán tốt đẹp của dân tộc Lào; tuyên truyền giáo dục đạo lý cho nhân dân chấp hành và thực hiện pháp luật và quy chế nhà nước.

1.3. Phật giáo với sự phát triển và quản lý văn hóa

Công việc đầu tiên của giáo dục sư sãi là xây dựng trường cấp I, cấp II, cấp III; đào tạo giáo viên sư sãi sơ cấp, trung cấp và cao đẳng. trên cả nước có 2 trường cao đẳng sư sãi như: Ở Thủ đô Viêng Chăn và tỉnh Chăm Pa Sắc, trường cấp II có ở hầu hết các tỉnh trên cả nước, có giáo trình giảng dạy, đặc biệt là dạy đạo lý và dạy chữ Pali Sankrit, sự học tập và giảng dạy là nguồn kinh phí của nhà nước là chính, ngoài ra còn có sự quyên góp tiền của của nhân dân xây dựng một số nhà trường. Việc giáo dục sư sãi cũng tương tự với nền giáo dục chung cả nước trong thời gian qua cũng được sự trợ giúp của các cá nhân và tổ chức từ thiện quốc tế. Các nhà sư sãi cũng được đi nâng cao trình độ từ cử nhân đến thạc sĩ, tiến sĩ ở trong và ngoài nước. Sau khi tốt nghiệp lại về phục vụ nhân dân và đất nước.

Hiện nay, cả nước có học sinh sư sãi từ cấp I đến cấp III khoảng 7.703 người (số liệu năm 2017), riêng Trường Cao đẳng 2, trường có sinh viên sư sãi khoảng 625 người, trong tương lai gần sẽ mở thêm trường Cao đẳng sư sãi ở một số tỉnh có điều kiện.

Về công việc xây dựng và tu bổ, trùng tu chùa chiền thời gian qua cũng được sự quan tâm của chính quyền và nhân dân. Sự tu bổ, trùng tu chùa chiền là do sự quyên góp của nhân dân có lòng từ thiện đã xây dựng trụ sở Hội kinh Phật, tu bổ Thạt Luồng ở Thủ đô Viêng Chăn, đặc biệt các nhà kinh doanh cũng đóng góp nhiều cân vàng vào việc tu bổ đỉnh tháp Thạt Luồng (mạ bằng vàng). Ngoài ra cũng mở mang điện tích vùng xung quanh Thạt Luồng để phục vụ khách du lịch đến du lịch ở Lào, dự án tu bổ chùa, trùng tu

Sĩ sạ kết, xây dựng đền Phạ Kẹo,... Hiện nay Hiệp hội Phật giáo Lào cùng với Mặt trận xây dựng Tổ quốc Lào, Chính Phủ và tư nhân ở trong và ngoài nước đã phối hợp nhau vận động những người từ thiện trợ giúp về ngân sách xây chùa Lào tại Ấn Độ (chùa Lào Phật Thạ khạ nha) và một số cơ sở Phật giáo khác trong cả nước. Điều đó phản ánh rằng sự hoạt động của Phật giáo đang ở thời kỳ phát triển đất nước cho văn minh, thịnh vượng.

Về việc truyền đạo lý, nhà sư Lào đã vận dụng đạo lý Phật giáo đi tuyên truyền giáo dục nhân dân trong dịp lễ hội, khuyên dạy họ đoàn kết, tương thân tương ái và giúp đỡ lẫn nhau, khuyên dạy họ phải có nghĩa vụ với đất nước và tôn trọng và thực hiện Luật pháp nhà nước. Ngoài ra, sư Lào còn khuyên dạy nhân dân phải tôn trọng và thực hiện đạo lý 5 điều. Đây là cơ sở triết lý cho con người áp dụng vào đời sống thực của mình, dạy cho các tín đồ chung sống hòa bình với nhau. Hơn thế nữa nhà sư Lào còn đi dạy ở các trường, bên cạnh đó Chính phủ Lào cũng cho phép nhân dân các tộc người ở Lào tự do tín ngưỡng và không tín ngưỡng. Hiện nay, vấn đề nổi bật là giáo dục sư sãi Lào cho phép thanh thiếu niên vào tu hành trong dịp nghỉ hè để họ tu thân tích đức, với số lượng khoảng 200-300 người, dự án này đa phần tổ chức tại Thủ đô Viêng Chăn, thời gian tới Hiệp hội Phật giáo Lào sẽ mở mang ra ở các tỉnh có điều kiện.

Về Sự quản lý và phát huy văn hóa Lào, Phật giáo Lào phát huy truyền thống quản lý và di sản văn hóa của dân tộc, quản lý các tôn giáo theo pháp luật và quy chế nhà nước, đặc biệt Phật giáo có vai trò quan trọng về mặt tinh thần của nhân dân Lào, giữ gìn và phát huy văn hóa, phong tục tập quán tốt đẹp của dân tộc Lào. Vì vậy, cần phải tuyên truyền giáo dục quần chúng nhân dân đặc biệt là thanh thiếu niên để họ có lòng tự hào, giữ gìn, bảo tồn và phát huy văn hóa Lào; làm chủ trong việc ngăn chặn những điều không tốt, phản với đạo lý và văn hóa, phong tục tập quán của dân tộc.

Tích cực tìm hiểu, nghiên cứu văn hóa dân tộc để góp phần vào việc giảng dạy ở các cơ sở giáo dục, tổ chức và phát huy những hoạt động văn hóa ở các trường, xây dựng bản làng văn hóa và gia đình văn hóa ngày càng nhiều về số lượng và chất lượng. Thời gian qua, Bộ Văn hóa, Thông tin và Du lịch đã phát động thi đua về gia đình văn hóa là

hạt nhân cho việc xây dựng bản làng văn hóa, hiện nay cả nước có khoảng 8.448 bản làng, trong đó bản làng văn hóa có 5.250 bản, 836.733 gia đình văn hóa. Tất cả những điều đó gợi cho chúng ta thấy rằng Phật giáo và phong tục tập quán “hịt síp sòng khong sip si” và pa phê ni Lào đóng vai trò quan trọng trong sự nghiệp dựng nước, giữ gìn, bảo vệ, xây dựng và phát triển đất nước Lào.

2. Sự hoạt động tuyên truyền Phật giáo Lào thời gian qua

2.1. Mặt tích cực

Đối với tôn giáo, được Đảng và Chính phủ Lào rất quan tâm, bởi vì tôn giáo là vấn đề rất tế nhị và gắn liền với con người. Để mọi người công dân Lào được hưởng quyền tự do tín ngưỡng và không tín ngưỡng, Đảng - Chính phủ đã đề ra đường lối chính sách từng giai đoạn cho các tôn giáo tồn tại ở Lào hoạt động phù hợp với Luật pháp và quy chế nhà nước.

Chính phủ Lào đã đề ra Sắc Luật số 92/TT, ngày 5/7/2002, Sắc Luật này là chỗ dựa cho việc hoạt động tôn giáo trong cả nước bảo đảm an ninh và trật tự xã hội. Thời gian qua, sự hoạt động của tôn giáo không tránh khỏi những thiếu sót, do đó cần thiết phải sửa đổi Sắc Luật đó cho hoàn thiện về nội dung phù hợp với thực tiễn hiện nay. Chính phủ đã ra Sắc Luật về công tác quản lý và bảo vệ tôn giáo ở Lào, số 135/CP, ngày 16/8/2016 thay cho Sắc Luật số 92/TT, ngày 5/7/2002. Sắc Luật này gồm 8 chương, 37 điều là chỗ dựa cho việc tổ chức thực hiện và giải quyết vấn đề tôn giáo cho thống nhất trên cả nước. Để công tác tôn giáo thực hiện có hiệu quả tốt, Bộ trưởng Bộ Nội vụ đã đề ra Sắc lệnh về công tác quản lý và hoạt động của các tôn giáo ở Lào, số 16/TT, ngày 9/11/2016.

Hiện nay, công tác tôn giáo đã có quan hệ và hợp tác với nhiều tổ chức trong và ngoài nước, Chính phủ Lào tôn trọng quyền tự do tín ngưỡng và không tín ngưỡng của công dân Lào và không cho phép cá nhân và tổ chức nào mua chuộc, dụ dỗ hoặc ép buộc nhân dân theo bất kỳ tôn giáo nào. Chính phủ tôn trọng và bảo vệ sự hoạt động của tôn giáo mà không trái với Luật pháp và quy chế của tổ chức tôn giáo. Nhà tu hành, nhà truyền giáo và các tín đồ phải hợp tâm, hợp sức tham gia các hoạt động hữu ích cho đất

nước và nhân dân, không được phân biệt tôn giáo và nhân dân các tộc người, thúc đẩy các tín đồ thực hiện quyền và nghĩa vụ công dân bình đẳng nhau, đoàn kết nhau thành một khối vững chắc thực hiện nhiệm vụ bảo vệ và phát triển đất nước; chú trọng giữ gìn, bảo tồn và phát huy văn hóa và phong tục tốt đẹp của dân tộc, đồng thời quan tâm chính đáng đến việc sản xuất, đời sống sinh hoạt của nhân các tộc người.

2.2. Những vấn đề tồn tại

Để những cá nhân hoạt động không vi phạm tới đường lối của Đảng và đạo lý, lời khuyên dạy của tôn giáo như: tuyên truyền có nội dung sai trái với đạo lý, lời khuyên dạy của tôn giáo, bôi bác tín ngưỡng tôn giáo, không cho phép ai đó mua chuộc, dụ dỗ hoặc ép buộc công dân Lào theo bất cứ tôn giáo nào đó để phá hoại an ninh, trật tự xã hội, ảnh hưởng đến môi trường, tính mạng, danh dự và vật chất của cái của người khác, ngăn chặn, cản trở sự thực hiện quyền và nghĩa vụ của công dân, lợi dụng tôn giáo vì lợi ích của cá nhân, gia đình, đảng phái của mình, cấm các hoạt động sai trái và chống đường lối của Đảng và Chính phủ, trái với phong tục tập quán, cản trở sự phát triển, dụng chạm đến tình đoàn kết dân tộc và tình đoàn kết các tôn giáo, về các công cụ thông tin khi nhập khẩu-xuất khẩu, cấm các tổ chức liên quan có hành động vi phạm pháp luật và quy chế nhà nước. Mặt trận xây dựng Tổ quốc Lào và Hiệp hội Phật giáo Lào cần quan tâm một số điểm sau:

1. Sự tổ chức và thực hiện đường lối và chính sách của Đảng và nhà nước về công tác tín ngưỡng và tôn giáo trong thời gian qua đã đạt nhiều thành tích đáng khích lệ. Tuy nhiên, các hoạt động tôn giáo không tránh những khuyến khuyết đó là việc bảo đảm về mặt nội dung và nhận thức của quần chúng nhân dân chưa đi vào chiều sâu. Chính quyền bản làng, Mặt trận, tổ chức tôn giáo đặc biệt người chủ trì các nghi lễ, người có uy tín, tộc trưởng, tù trưởng trong cộng đồng các tộc người chưa nắm chắc quan điểm và đường lối và chính sách của Đảng - Chính phủ.

2. Tuyên truyền giáo dục nhân dân các tộc người để họ có cảnh giác với âm mưu của lực lượng thù địch, nâng cao sự hiểu biết, lòng tin của nhân dân đối với sự lãnh đạo

của Đảng, các tín đồ các tôn giáo có ý thức tự giác tham gia thực hiện đường lối đổi mới của Đảng nhân dân Cách mạng Lào. Các tổ chức tôn giáo nói chung, Phật giáo nói riêng thời gian qua, về hình thức và cách tuyên truyền giáo dục nhân dân các tộc người chưa đi vào chiều sâu và hiệu quả.

3. Tín ngưỡng tôn giáo là món ăn tinh thần của con người trong xã hội, mang tính tế nhị, tính ưu biệt của tôn giáo là giúp con người phân biệt điều xấu và điều tốt của con người và phát huy con người chung sống hòa bình với nhau; tôn giáo còn là nơi hình thành đạo lý, văn hóa vật chất, văn hóa tinh thần, phong tục tập quán, lễ nghi tôn giáo và lối sống của các cộng đồng tộc người.

3. Bài học kinh nghiệm

Chính phủ quản lý và kiểm tra các tôn giáo thống nhất trên phạm vi cả nước do Bộ Nội vụ chịu trách nhiệm và làm chủ trong việc phối hợp với Mặt Trận xây dựng Tổ quốc Lào, Bộ Thông tin, Văn hóa và Du lịch, chính quyền địa phương các cấp tổ chức triển khai thực hiện, đặc biệt các ngành ở Trung ương và tỉnh, huyện, Thủ đô, thành phố, chính quyền huyện, bản làng tổ chức triển khai thực hiện Sắc Luật về công tác tôn giáo, cùng nhau nghiên cứu, cho phép, gián tẩn tổ chức tôn giáo hoạt động với phạm vi nhiều tỉnh, đề nghị Thủ tướng Chính phủ cho phép xây dựng Phật Thạ sĩ ma, cho phép tu bổ và trùng tu chùa chiền, nhà thờ, trụ sở Hội kinh Phật,... theo đề nghị của Chủ Tịch tỉnh và Thủ đô.

Quyền hạn quản lý tôn giáo ở cấp tỉnh là quán triệt và tổ chức thực hiện theo đường lối và chính sách của Đảng - Chính phủ, Hiến pháp, Luật pháp, quy chế công tác tôn giáo ở địa phương; Kiểm tra theo dõi kế hoạch hoạt động hàng năm của tổ chức tôn giáo theo trách nhiệm của mình, góp ý kiến và đề nghị chính quyền địa phương các cấp xây dựng, tu bổ và trùng tu chùa chiền và nhà thờ.

Một số kiến nghị

Thứ nhất, để việc quản lý nhà nước, quản lý xã hội bằng Luật pháp đối với công tác tín ngưỡng tôn giáo có hiệu quả tốt, trước hết phải tăng cường thẩm nhuần quan điểm,

đường lối của Đảng và chính sách của Chính phủ thành hệ thống, đồng bộ, nâng cao ý thức tự giác tôn trọng và thực hiện Luật pháp và quy chế nhà nước cụ thể như: Hiến pháp, Sắc Luật số 135/TT, ngày 16/8/2016 cho các sư sãi, chú tiểu, nhà tu hành, nhà truyền đạo, người có uy tín trong xã hội. Những vấn đề nêu trên nhằm giữ gìn an ninh trật tự xã hội, bảo đảm sự lãnh đạo của Đảng trong mọi lĩnh vực.

Thứ hai, củng cố tổ chức đào tạo cán bộ lãnh đạo và quản lý cụ thể là cán bộ Mặt trận xây dựng Tổ quốc Lào các cấp từ Trung ương đến địa phương nâng cao khả năng trong chỉ đạo và phát huy những mặt tích cực của các tôn giáo vào sự nghiệp bảo vệ và phát triển đất nước dưới sự lãnh đạo của Đảng Nhân Dân Cách mạng Lào, Nhà nước và nhân dân cùng nhau đồng tâm hợp ý cùng nhau thực hiện, bên cạnh đó nhà nước phải đầu tư một cách chính đáng vào sự củng cố và quản lý theo điều kiện của công tác tín ngưỡng và tôn giáo mà Đảng-Chính phủ đề ra từng giai đoạn.

Thứ ba, tăng cường việc chỉ đạo của chính quyền địa phương các cấp, lấy công tác tuyên truyền giáo dục là ngọn cờ tập hợp tình đoàn kết nhân dân các tộc người để tập hợp lực lượng toàn dân góp phần vào sự bảo vệ và phát triển đất nước văn minh và thịnh vượng. Đồng thời cũng tìm cho ra những mặt tích cực, những điều tồn đọng, yếu kém và sơ hở của các quy chế để chỉnh đốn cho kịp thời, ngoài ra cũng quan tâm chính đáng về nâng cao đời sống của nhân dân các tộc người cho ngày một tốt hơn.

Thứ tư, Phát huy quyền và nghĩa vụ của công dân Lào đối với đất nước, phát huy truyền thống, phong tục tập quán tốt đẹp, những công trình kiến trúc tôn giáo, sự sáng tạo, nền văn học, nghệ thuật, lối sống tốt đẹp của các tộc người và đất nước, phát huy truyền thống đoàn kết, đồng thuận vì hòa bình, vì sự vững mạnh, thống nhất của đất nước.

Thứ năm, trợ giúp xã hội với nhiều hình thức như: Vận động quyên góp vật chất, tiền của để phối hợp với ngân sách cộng đồng nhằm xây dựng trường học, bệnh viện, đường xá, lợi ích công cộng, xóa đói giảm nghèo, nạn thiên tai và...

Thứ sáu, thành lập Viện nghiên cứu hoặc Trung tâm nghiên cứu tôn giáo để thực hiện nhiệm vụ nghiên cứu đường lối, quy chế điều hành các công việc nhằm phát huy vai

trò của tín ngưỡng tôn giáo để bảo đảm việc thực hiện quyền và nghĩa vụ của công dân Lào.

4. Kết luận

Có thể nói công việc tôn giáo là công việc quan trọng và rất tế nhị, mọi tôn giáo đều có tình, có lý, có sự hình thành, tồn tại và phát triển theo dòng thời gian và thời đại của lịch sử loài người. Mỗi tôn giáo đều có đạo lý, lời khuyên dạy riêng để dạy con người trở thành người tốt, tuy nhiên mỗi tôn giáo cũng có điều tốt, điều không tốt khác nhau. Vì vậy, mỗi người chúng ta nên lựa chọn các điều tốt của các tôn giáo để làm chỗ dựa vận dụng vào đời sống thực của mình làm những điều hữu ích cho bản thân, xã hội và đất nước.